

امامان شیعه
در منابع اهل سنت

تهیه و تدوین:

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

معاونت فرهنگی و تبلیغی

گروه تولید محتوا

سرشناسه: جباری، علی، ۱۳۶۰
عنوان و نام پدیدآور: امامان شیعه در منابع اهل سنت / علی جباری؛ تهیه و تدوین معاونت فرهنگی و تبلیغاتی دفتر تبلیغات اسلامی

مشخصات نشر: قم: مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۲۲۸ص

شابک: 978-964-09-2088-6

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: ائمه اثنی عشر -- نظر اهل سنت موضوع: Views of Sunnites -- Imams (Shiites)

موضوع: فاطمه زهرا (ع)، ۹۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق -- نظر اهل سنت

موضوع: Fatimah Zahra, The Saint -- Views of Sunnites

موضوع: فاطمه زهرا (ع)، ۹۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق -- احادیث اهل سنت

موضوع: Fatimah Zahra, The Saint -- Hadiths (Sunnite)

موضوع: ائمه اثنی عشر -- احادیث اهل سنت موضوع: Hadiths (Sunnite) -- Imams (Shiites)

موضوع: ائمه اثنی عشر: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، معاونت فرهنگی و تبلیغاتی

موضوع: افزوده: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، بوستان کتاب قم

رده بندی کنگه: R۳۶/۵ بده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵ شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۷۴۸۲۳

امامان شیعه در منابع اهل سنت

- تهیه: دفتر تبلیغات اسلامی، حوزه علمیه قم، معاونت فرهنگی و تبلیغاتی
- نویسنده: علی جباری
- ناظر علمی: منصور داداش نژاد
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب
- نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸
- شمارگان: ۱۳۰۰ نسخه
- قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان
- چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

گروه تولید محتوا: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۳۹۷ پست الکترونیکی: tabligh@dte.ir

- ویراستار: علی خانی • صفحه‌آرا: اکبر اسماعیل پور • نمونه‌خوان: نصرت‌الله نیکزاد
- کارشناس اجرایی: مهدی جباری • مسئول چاپ و نشر: سید محمود کریمی

فهرست مطالب

۱۳		سخن نخست
۱۵		پیشگفتار
۱۹		امام علی علیه السلام
۱۹		۱. ولادت
۲۰		۲. لقب‌ها
۲۰		الف. یعسوب المؤمنین
۲۱		ب. بطین
۲۱		ج. سایر القاب
۲۱		۳. کنیه‌ها
۲۲		۴. نقش انگشتر
۲۲		۵. اسلام آوردن
۲۴		۶. ازدواج
۲۶		۷. علی علیه السلام در قرآن
۲۶		الف. آیه تطهیر
۲۷		ب. آیه «هل أتى»
۲۷		ج. آیه مودت
۲۸		د. آیه مباهله
۳۲		۸. علی علیه السلام در احادیث

- الف. حدیث غدیر ۳۲
- ب. حدیث منزلت ۳۴
- ج. حدیث مؤاخات ۳۶
- د. حدیث طیر ۳۶
- ه. حدیث رایث ۳۷
- و. حدیث نجوا ۳۸
- ز. حدیث سدّ ابواب ۳۸
- ح. حدیث خاصف النعل ۳۹
- ط. حدیث کساء ۳۹
۹. مناقب و ویژگی ها ۴۰
- الف زهد و تقوا ۴۰
- ب. علم امام ۴۲
- ج. قضاوت ۴۴
- د. شجاعت ۴۵
- جنگ اُح ۴۶
- جنگ خندق ۴۷
- جنگ خیبر ۴۸
- ه. لیلۃ المبیت ۴۹
- و. اعلام آیه برائت ۵۰
- ز. علی علیه السلام بر شانه های پیامبر صلی الله علیه و آله ۵۱
۱۰. کرامات و معجزات ۵۱
۱۱. خلافت ۵۲
۱۲. جنگ جمل ۵۳
۱۳. جنگ صفین ۵۵
۱۴. جنگ نهروان ۵۷
۱۵. شهادت ۵۸

۱۶. علی علیه السلام از نگاه دیگران ۶۰

الف. گفتار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ۶۰

ب. ابوبکر ۶۲

ج. عمر ۶۳

د. معاویه ۶۴

۱۷. سخنان ۶۴

فاطمه زهرا علیها السلام ۶۹

۱. ولادت ۶۹

۲. ازدواج ۷۰

۳. فاطمه علیها السلام در قرآن ۷۲

الف. آیه تطهیر ۷۲

ب. آیه هل أتى ۷۳

ج. آیه مودت ۷۳

د. آیه مباهله ۷۴

۴. مناقب و ویژگی ها ۷۵

در سوگ پدر ۷۹

شهادت ۸۰

امام حسن علیه السلام ۸۵

۱. ولادت ۸۵

۲. نقش انگشتر ۸۶

۳. امام حسن علیه السلام در قرآن ۸۶

الف. آیه تطهیر ۸۷

ب. آیه هل أتى ۸۷

ج. آیه مودت ۸۸

د. آیه مباهله ۸۹

۴. پیامبر ﷺ و امام حسن علیہ السلام ۹۰
۵. خلافت ۹۴
۶. سیرہ ۹۶
۷. شہادت ۹۶
۸. سخنان ۱۰۰
- امام حسین علیہ السلام** ۱۰۳
۱. ولادت ۱۰۳
۲. نقش انگشتر ۱۰۴
۳. امام حسین علیہ السلام در قرآن ۱۰۴
- الف. آیہ تطہیر ۱۰۵
- ب. آیہ من اُتی ۱۰۵
- ج. آیہ مدد ۱۰۶
- د. آیہ مباحلہ ۱۰۷
۴. پیامبر ﷺ و امام حسین علیہ السلام ۱۰۸
۵. سیرہ ۱۱۲
۶. قیام و شہادت ۱۱۳
۷. پیشگویی ہا در بارہ شہادت ۱۱۷
۸. حوادث پس از شہادت ۱۱۸
۹. قبر امام حسین علیہ السلام ۱۲۴
۱۰. امام حسین علیہ السلام از نگاہ دیگران ۱۲۴
۱۱. سخنان ۱۲۵
- امام سجاد علیہ السلام** ۱۲۷
۱. ولادت ۱۲۷
۲. نقش انگشتر ۱۲۹
۳. سیرہ ۱۲۹

الف. عبادت.....	۱۲۹
ب. کمک به نیازمندان.....	۱۳۱
ج. پرداخت بدهی پدر.....	۱۳۲
د. پرداخت بدهی محمد بن اسامه.....	۱۳۲
ه. گریه های زیاد.....	۱۳۲
و. آزاد کردن کنیز.....	۱۳۳
ز. گذشت و مدارا با حسن بن حسن.....	۱۳۳
۶. جایگاه امام سجاد علیه السلام نزد مردم.....	۱۳۴
۷. امام سجاد علیه السلام از نگاه دیگران.....	۱۳۵
۸. مواجهه با خلفا و حاکمان.....	۱۳۷
الف. عبدالملک بن مروان.....	۱۳۷
ب. حضور در کربلا.....	۱۳۷
ج. حضور در مجلس ابن زیاد.....	۱۳۸
۹. کرامات و معجزات.....	۱۳۸
دیدار با خضر.....	۱۳۹
۱۰. شهادت.....	۱۴۰
۱۱. سخنان.....	۱۴۰
امام محمد باقر علیه السلام	۱۴۳
۱. ولادت.....	۱۴۳
۲. نقش انگشتر.....	۱۴۴
۳. امامت.....	۱۴۵
۴. مناقب و ویژگی ها.....	۱۴۵
الف. سلام پیامبر صلی الله علیه و آله	۱۴۵
ب. صبر امام بر امتحانات الهی.....	۱۴۶
۵. کرامات و معجزات.....	۱۴۶

۶. امام باقر علیه السلام از دیدگاه دیگران ۱۴۷

۷. مناسبات با خلفا ۱۴۸

۸. شهادت ۱۴۸

۹. سخنان ۱۴۹

امام صادق علیه السلام ۱۵۳

۱. ولادت ۱۵۳

۲. نقش انگشتر ۱۵۴

۳. امامت ۱۵۴

۴. مناقب و ویژگی ها ۱۵۵

۵. علم امام ۱۵۵

۵. کرامات و معجزات ۱۵۵

۶. شهادت ۱۵۸

۷. امام صادق علیه السلام از نگاه دیگران ۱۵۸

۸. سخنان ۱۵۹

امام کاظم علیه السلام ۱۶۵

۱. ولادت ۱۶۵

۲. نقش انگشتر ۱۶۶

۳. امامت ۱۶۷

۴. مناسبات با خلفا ۱۶۸

الف. مهدی عباسی ۱۶۸

ب. هارون عباسی ۱۶۹

۵. کرامات و معجزات ۱۷۰

۶. شهادت ۱۷۵

۷. سخنان ۱۷۶

امام رضا علیه السلام ۱۷۹

۱. ولادت ۱۷۹
۲. نقش انگشتر ۱۸۰
۳. ازدواج ۱۸۰
۴. امامت ۱۸۰
۵. حدیث سلسله الذهب ۱۸۱
۶. مناسبات با خلفا ۱۸۳
- الف. ولایتعهدی ۱۸۳
- ب. نماز عید فطر ۱۸۴
۷. کرامات و معجزات ۱۸۵
۸. شهادت ۱۸۶
۹. امام رضا علیه السلام دیدگاه دیگران ۱۸۹
۱۰. سخنان ۱۸۹

امام جواد علیه السلام ۱۹۳

۱. ولادت ۱۹۳
۲. نقش انگشتر ۱۹۴
۳. ازدواج ۱۹۴
۴. امامت ۱۹۴
۵. مناقب و ویژگی ها ۱۹۵
- مناظره با یحیی بن اکثم ۱۹۵
۶. مناسبات با خلفا ۱۹۷
- مأمون عباسی ۱۹۷
۷. شهادت ۱۹۹
۸. سخنان ۱۹۹

امام هادی علیه السلام ۲۰۳

۱. ولادت ۲۰۳
۲. نقش انگشتر ۲۰۴
۳. امامت ۲۰۴
۴. کرامات و معجزات ۲۰۵
۵. مناسبات با خلفا ۲۰۶
۶. شهادت ۲۰۹
۷. سخنان ۲۰۹

امام حسن عسکری علیه السلام ۲۱۱

۱. ولادت ۲۱۱
۲. نقش انگشتر ۲۱۲
۳. امامت ۲۱۲
۴. کرامات و معجزات ۲۱۲
۵. شهادت ۲۱۵
۱. ولادت ۲۱۷

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ۲۱۷

۲. امامت ۲۱۸
۳. غیبت ۲۱۹
۴. عمر طولانی ۲۱۹
۵. ظهور ۲۲۰
۶. علامات ظهور ۲۲۱
۷. مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از نگاه دیگران ۲۲۱
- منابع ۲۲۲

سخن نخست

خداوند در آیه ۳۳ سوره احزاب فرموده: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» خداوند فقط می خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و کاملاً شما را پاک سازد.»

پیامبر مکرم اسلام صلی الله علیه و آله، خورشید تابناکی است که انوار رحمتش عالم هستی را روشنی بخشیده و خاندان پاک و مطهرش، بسان منظومه ای آسمانی، به گرد وجود الهی حضرتش حلقه زده اند و جملگی به نور احمدی روشنی یافته و از برکات محمدی بهره مند گردیده اند.

اصحاب و پیروان رسول اعظم صلی الله علیه و آله که دل به سخنان راهگشای حضرت سپرده اند، از خوان گسترده عصمت و طهارت اهل بیت علیهم السلام مستفیض گشته و به شأن و منزلت و امانی این بزرگواران اذعان داشته اند. سخنان روح پرور و سیره انسان ساز خاندان مکرم رسالت و نبوت صلی الله علیه و آله، همگان را به اعتراف واداشته و در طول تاریخ، علم و زبان نویسندگان اسلامی و اندیشمندان غیراسلامی بسیاری را به تعریف و تمجید از مکارم اخلاقی و معارف قلبی ایشان زینت بخشیده است و تأثیرات بی شمار متعددی در این زمینه از سوی متفکران و عالمان شیعه و اهل سنت به رشته تحریر درآمده که در نوع خود، شایسته توجه و تقدیر است.

کتاب سیمای دوازده امام در میراث مکتوب اهل سنت به قلم دکتر منصور داداش نژاد، از جمله منابع ارزشمندی است که این حقایق تاریخی را جمع نموده و در معرض استفاده علاقه مندان قرار داده است. همان گونه که نگارنده محترم اثر حاضر، در مقدمه خود اشاره کردند، مخاطب اولیه کتاب سیمای دوازده امام، پژوهشگران رشته های مرتبط با تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام بوده و هدف اصلی مؤلف نیز بررسی منابع اهل سنت در این مورد است، مطالب مرتبط با ائمه اطهار علیهم السلام به صورت پراکنده در متن

اشاره شده است. بدیهی است که این مسئله، مطالعه و بهره‌مندی خوانندگان از آن نوشتار ارزنده را کاهش می‌داد. در همین راستا، با مدیریت گروه تولید محتوا و نظارت جناب آقای دکتر منصور داداش نژاد و همت پژوهشگر فاضل و محترم، جناب آقای علی جبّاری، در کتاب یادشده، تغییرات ساختاری و محتوایی شکل گرفت تا همگان، به‌ویژه مبلغان عزیز بتوانند از مطالب مفید و آموزنده آن استفاده نمایند.

آنچه در این اثر از منظر خوانندگان و مبلغان فرهیخته می‌گذرد، دورنمایی است از زندگانی و سخنان خاندان مطهر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله که جملگی به منابع معتبر برادران اهل سنت مستند گردیده و نویسنده سعی نموده در عرضه مطالب، موضوع وحدت شیعه و سنی را مدّ نظر قرار دهد و از بیان نکات اختلافی پرهیز نماید تا برای مبلغان بزرگواری که در مناطق سنی نشین، به امر تبلیغ مشغول‌اند، مفید و کاربردی باشد. همچنین، برای پرهیز از طولانی شدن بحث، برخی مطالب همچون جنگ‌های امام علی علیه السلام و یا واقعه عاشورا علیه السلام - سینی، به اختصار و به شکل گذرا بیان گردیده و خوانندگان در این باره می‌توانند به منابع تفصیلی مراجعه کنند.

در پایان، از حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر نجف لک‌زایی رئیس محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگی اسلامی و دیگر اعضای آن مجموعه که در راستای احیا و بالندگی علوم و معارف اسلامی، آثار ارزشمندی را تولید و منتشر کرده‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایم. همچنین، از تمام کسانی که در آماده‌سازی و سامان‌دهی این اثر، صادقانه تلاش نمودند، به‌ویژه از زحمات نگارنده محترم کتاب، جناب آقای علی جبّاری و نیز حجت الاسلام والمسلمین علی اکبر مؤمنی، رئیس محترم گروه تولید محتوای تبلیغی، قدردانی می‌نمایم.

سعید روستا آزاد

معاون فرهنگی و تبلیغی

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

پیشگفتار

محبت و ارادت به خاندان رسول خدا ﷺ در طول تاریخ، اختصاصی به شیعیان نداشته و ندارد و در میان پیروان ادیان و فرقه‌های دیگر نیز کسانی را می‌توان یافت که از این مرهبت بزرگ بهره‌مند هستند. نگاشتن کتاب‌هایی در باره تاریخ زندگانی اهل بیت ﷺ، یکی از جلوه‌های بروز این ارادت است و نویسندگان اهل سنت نیز در این زمینه آثار قابل توجهی تولید کرده‌اند.

گردآوری و تحلیل فعالیت‌های علمی اهل سنت در زمینه تاریخ و سیره خاندان پیامبر ﷺ، می‌تواند گام مهمی در راستای شناخت دیدگاه‌ها و نظرات آنها در مورد امامان بزرگوار باشد. تکیه بر اشتراکات عقیدتی و تاریخی، از منافع بسیار مهم این فعالیت‌هاست که می‌تواند کامل‌تر و گسترده‌تر در رفع اختلافات و افزایش وحدت در جامعه اسلامی بردارد. تألیف کتاب ارزشمند سیمای دوازده امام در میراث مکتوب اهل سنت به قلم دکتر منصور داداش‌نژاد، از گام‌های بلندی بود که در این راستا برداشته شد و به خوبی مورد تمجید جامعه علمی نیز قرار گرفت.

از آنجا که مخاطب اولیه کتاب سیمای دوازده امام، پژوهشگران رشته‌های مرتبط با تاریخ و سیره اهل بیت ﷺ بوده و هدف اصلی کتاب نیز بررسی و

تحلیل آثار مکتوب اهل سنت در زمینه مذکور است، مطالب مربوط به ائمه اطهار علیهم السلام به صورت پراکنده و در خلال بررسی هر کتاب و منبع مورد اشاره قرار گرفته است. بدیهی است که این موضوع، مطالعه و بهره‌مندی عموم از این نوشتار پُراج را تقلیل می‌داد.

با درخواست معاونت فرهنگی تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ایجاد تغییرات ساختاری و محتوایی در کتاب *سیره دوازده امام*، به گونه‌ای که عموم علاقه‌مندان به تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام بتوانند از آن بهره ببرند، به این حقیر واگذار گردید. در راستای نیل به هدف بهره‌مندی عمومی از مطالب کتاب مذکور، پس از مطالعه و بررسی این کتاب، اقداماتی انجام شد که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

۱. ایجاد تغییرات کلی در ساختار کتاب و طراحی قالب و فهرست جدید بر مبنای زندگانی و سیره امامان بزرگوار و پیشبرد مطالب براساس مقاطع مختلف زندگی آنان؛

۲. حذف مطالب مربوط به بررسی‌های محتوایی در مورد آثار اهل سنت که برای خواننده غیرمتخصص ضروری نمی‌نمود.

۳. اعراب‌گذاری و ترجمه روایات و اشعار، به منظور خوانش و بهره‌بری آسان‌تر از کتاب برای خواننده؛

۴. مراجعه به منابع و متون اصلی کتاب، و افزودن بخش‌های بسیاری به کتاب *هادیان امت*؛

۵. ایجاد تغییرات کلی در شیوه نشانی‌دهی در پانویث‌ها و کتب‌نامه؛

۶. دوری از مطالب چالشی و حساسیت‌برانگیز و تکیه بر مطالب وحدت‌افزا؛

۷. انتخاب یک تاریخ بر مبنای شهرت و نظر اکثریت در وقایع و رویدادهایی که چند تاریخ در منابع برای آنها ذکر گردیده بود؛

۸. افزودن بخش سخنان و روایت در انتهای بررسی زندگی هرامام، جهت استفاده‌های اخلاقی مطالعه‌کنندگان؛

۹. استفاده و تکیه بر منابع معتبر و پُرکاربرد منابع اهل سنت؛

۱۰. پرهیز از به کارگیری منابعی که مطالب آن از منابع دست‌اول اخذ شده بود؛

۱۱. عدم درج مطالبی که برای عموم قابل درک و تحلیل نبود و ممکن بود در مسائل اعتقادی آنها خدشه و یا شبهه‌ای وارد سازد.

لازم می‌دانم از استاد متواضع و دانشمند، جناب آقای دکتر منصور داداش‌نژاد، نویسنده کتاب سیمای دوازده امام در منابع مکتوب اهل سنت قدردانی نمایم؛ چرا که اگر احسن اعتماد و نظارت ایشان نبود، اثر حاضر به سر منزل مقصود نمی‌رسید.

همچنین، از همه عزیزانی که در معاونت محترم فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم مشغول خدمت و فعالیت هستند، به خصوص معاون محترم آن، حجت‌الاسلام والمسلمین سعید روستا آزاد و نیز مسئول محترم گروه تولید محتوای معاونت یاد شده، حجت‌الاسلام والمسلمین علی اکبر مؤمنی، نهایت تشکر را دارم. حمایت‌های این عزیزان، نقش مهمی در تألیف اثر پیش روی داشت.

امیدوارم این کتاب، مورد تأیید و نظر حضرات ائمه اطهار علیهم‌السلام قرار گیرد و توشه خیری برای حقیر و همه دست‌اندرکاران نشر آن محسوب شود و گامی در راستای شناساندن هرچه بیشتر اهل بیت علیهم‌السلام به همه علاقه‌مندان و نیز

افزایش دوستی و برادری در میان فرق مختلف اسلامی، به ویژه شیعیان و اهل سنت، بر محور محبت و ارادت به خاندان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله باشد. ثواب اخروی این اثر را تقدیم می‌کنم به مادر عزیزم که در اثنای نگارش این اثر چشم از دنیا فرو بست و جان و دلم را به داغی همیشگی مبتلا ساخت.

علی جباری

شهر مقدس قم

اردیبهشت ماه ۱۳۹۸ شمسی